

Механізм секторальної

гармонізації законодавства України з правом ЄС у сферах свободи, безпеки і юстиції

О. В. Стрельцова

кандидат юридичних наук, молодший науковий співробітник Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України

У роботі аналізується механізм гармонізації законодавства України з правом ЄС у сферах свободи, безпеки і юстиції, виокремлюються та розкриваються конкретні складові цього механізму та простежуються тенденції їх подальшого розвитку.

Ключові слова: свобода, безпека і юстиція, зовнішні та внутрішні способи гармонізації законодавства України з правом ЄС, План дій Україна – ЄС у сфері юстиції, свободи та безпеки, План дій щодо лібералізації візового режиму для короткострокових поїздок громадян України до ЄС.

В работе анализируется механизм гармонизации законодательства Украины с правом ЕС в сферах свободы, безопасности и правосудия, выделяются и раскрываются конкретные составляющие этого механизма и прослеживаются тенденции их дальнейшего развития.

Ключевые слова: свобода, безопасность и юстиция, внешние и внутренние способы гармонизации законодательства Украины с правом ЕС, План действий Украина – ЕС в сфере свободы, безопаснос-

ти и правосудия, План действий Украина – ЕС относительно либерализации визового режима для краткосрочных поездок граждан Украины в ЕС.

This Article stipulates the mechanism of harmonization of Ukraine legislation in accordance with the European Union law in such fields as freedom, security and justice. Some components of the mentioned mechanism are analyses and tendencies of this process are stipulated for their development.

Keywords: *freedom, security and justice, external and internal measures of harmonization of Ukraine legislation in accordance with the European Union law, Ukraine-EU Action Plan on justice, freedom and security, The Visa Liberalization Action Plan for Ukraine toward the establishment of a visa-free regime for short-stay travel.*

Наявність спільного кордону між Україною та ЄС, що утворився після розширення цього міждержавно-го об'єднання на Схід у 2004 та 2007 рр., ставить перед нашою державою завдання вдосконалення співробітництва в різних сферах правовідносин і водночас зумовлює потребу налагодження зв'язків для подолання спільних викликів та проблем. Питання нелегальної міграції, надання притулку, візової політики, судового співробітництва в цивільних і кримінальних справах, боротьби зі злочинністю та іншими видами незаконної діяльності транскордонного характеру у своїй сукупності утворюють один із пріоритетних напрямів взаємодії України і ЄС, метою якого є поширення «простору свободи, безпеки і юстиції», що формується в рамках ЄС, на сусідні з ним країни. Ефективність спільних заходів України і ЄС в означених галузях

великою мірою залежить від секторальної гармонізації національного законодавства з правом ЄС.

Окремі аспекти гармонізації національного законодавства з правом ЄС висвітлювалися вітчизняними вченими, зокрема О. К. Вишняковим, З. М. Макарухою, В. І. Муравйовим, Р. А. Петровим. Водночас безпосередньо аналізу механізму гармонізації законодавства України з правом ЄС у сферах, що охоплюються напрямом «свобода, безпека і юстиція», приділялося недостатньо уваги.

Загальні засади співробітництва України та ЄС у зазначених сферах на договірному рівні вперше були закріплені в Угоді про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими співтовариствами та їх державами-членами 1994 р. (далі – УПС). УПС і нині залишається правовою основою цього співробітництва, хоча воно давно вже вийшло за її рамки. Документом, який розвинув та конкретизував положення УПС щодо співробітництва з питань юстиції та правоохоронної діяльності, став План дій ЄС у галузі юстиції та внутрішніх справ в Україні від 12 грудня 2001 р. [12]. Положення Плану дій 2001 р. були покладені в основу розділу «Юстиція, свобода і безпека» Плану дій Україна – ЄС 2005 р. На сьогодні обидва документи втратили чинність.

Оновлений План дій Україна – ЄС у сфері юстиції, свободи та безпеки було затверджено Радою з питань співробітництва між Україною та ЄС 18 червня 2007 р. [11, с. 533]. Документ установлює низку погоджених завдань і напрямів співробітництва між Україною та ЄС, наголошуючи, що таке співробітництво має відображати баланс між безпекою, з одного боку, та юстицією і свободою, з іншого.

З метою гармонізації законодавства України з правом ЄС у рамках співро-

бітництва за напрямом «Свобода» План дій 2007 р. наголошує на необхідності імплементації як європейських стандартів (у тому числі стандартів ЄС), так і відповідних міжнародно-правових стандартів, а саме: «забезпечення відповідності європейським стандартам адміністративного законодавства щодо осіб, затриманих за незаконний перетин кордонів України»; «подальший розвиток законодавства України з питань притулку відповідно до європейських стандартів»; «удосконалення процедур розгляду заяв про надання статусу біженців і шукачів притулку відповідно до європейських стандартів»; «надання підтримки зусиллям України, спрямованим на забезпечення видачі безпечних проїзних документів та розробку порядку видачі таких документів, який відповідатиме мінімальним стандартам безпеки, прийнятим у ЄС»; «імплементація Конвенції ООН про статус біженців 1951 р. та Протоколу про статус біженців 1967 р.» (Частина II «Свобода» Плану дій 2007 р.).

Щодо наближення законодавства України до європейських і міжнародно-правових стандартів у рамках співробітництва за напрямом «Безпека» План дій 2007 р. передбачає такі гармонізаційні заходи: «подальша імплементація законодавства щодо боротьби з відмиванням грошей, уключаючи протидію фінансуванню тероризму, на основі міжнародних стандартів (наприклад, стандартів ФАТФ), а також європейських стандартів і стандартів ЄС»; «імплементація Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності 2000 р. та додаткових протоколів до неї з питань протидії незаконному ввезенню мігрантів та торгівлі людьми, зокрема Протоколу проти незаконного виготовлення та обігу вогнепальної зброї, її складових і компонен-

тів, а також боеприпасів до неї 2001 р.»; «імплементація конвенцій ООН та протоколів до них щодо боротьби з тероризмом, а також відповідних резолюцій Ради Безпеки ООН (уключаючи резолюції № 1373, 1540, 1267, 1566 та 1624)»; «імплементація Конвенції Ради Європи про захист осіб стосовно автоматизованої обробки даних особистого характеру 1981 р.» тощо (Частина III «Безпека» Плану дій 2007 р.).

З метою гармонізації законодавства України з європейськими та міжнародно-правовими стандартами в рамках співробітництва за напрямом «Юстиція» План дій 2007 р. передбачає: «заохочення зусиль України, спрямованих на забезпечення неупередженості, незалежності і компетентності судів... відповідно до європейських стандартів», «забезпечення функціонування ювенального правосуддя згідно з відповідними європейськими стандартами»; «ратифікація і повне виконання міжнародних інструментів, які мають особливе значення для посилення правового співробітництва, зокрема Другого протоколу до Конвенції Ради Європи про взаємну правову допомогу в кримінальних справах 2001 р.»; «імплементація Гаазької конвенції про збір доказів 1970 р. і Гаазької конвенції про використання документів 1965 р.»; «забезпечення імплементації Гаазької конвенції 1980 р. про цивільні аспекти міжнародного викрадення дітей» (Частина IV «Юстиція» Плану дій 2007 р.) [11, с. 539].

Якщо проаналізувати вищезазначені положення, можна дійти висновку, що секторальна гармонізація законодавства України з правом ЄС у сферах свободи, безпеки і юстиції може здійснюватися різними способами: поперше, зовнішніми способами, які ЄС використовує для перенесення власних правових стандартів (т. зв. *acquis*

communautaire) у правові системи трьох країн; по-друге, внутрішніми способами, за допомогою яких Україна зближує, узгоджує та приводить у відповідність національне законодавство з правом цього міждержавного об'єднання. Відповідно в механізмі секторальної гармонізації можна виділити зовнішню і внутрішню складові [10].

Зовнішня складова механізму секторальної гармонізації законодавства України з правом ЄС у сферах, що охоплюються напрямом «свобода, безпека і юстиція», включає низку способів, за допомогою яких здійснюється загальний процес наближення національного законодавства до правових стандартів ЄС. Вітчизняний фахівець з права ЄС Р. А. Петров поділяє такі способи на матеріальні та процесуальні. Науковець обґрунтовує, що основним матеріальним способом гармонізації законодавства України з правом ЄС є включення до тексту спільних документів, укладених між Україною і ЄС, відповідних положень щодо необхідності зближення національного законодавства з правом ЄС. У свою чергу до процесуальних способів гармонізації належать інформаційний обмін з метою сприяння у зближенні й розробці національного законодавства відповідно до стандартів ЄС, а також технічна і фінансова підтримка процесу гармонізації в Україні з боку ЄС [6, с. 216].

Отже, матеріальні способи секторальної гармонізації галузевого законодавства України з правом ЄС полягають у включенні до тексту Плану дій 2007 р. (та інших спільних документів) положень щодо необхідності зближення національного законодавства з правом ЄС зокрема шляхом формування законодавчої бази для ефективного співробітництва у сферах юстиції, свободи та безпеки відповідно до стандар-

тів ЄС, європейських стандартів та міжнародно-правових стандартів, а також забезпечення ефективної імплементації і застосування таких стандартів (п. В Частини I «Виклики та стратегічні цілі» Плану дій 2007 р.). Звертає на себе увагу й те, що поряд із власними правовими стандартами ЄС спонукає Україну до імплементації у національне законодавство стандартів інших міжнародних і регіональних (європейських) організацій, які відповідають цілям і політиці ЄС у сфері свободи, безпеки і юстиції.

Серед процесуальних способів секторальної гармонізації законодавства України з правом ЄС План дій 2007 р. визначає: обмін технічною, оперативною і стратегічною інформацією, статистичними даними та кращою практикою між компетентними органами України та ЄС (правоохоронними органами, підрозділами фінансових розвідок, митними адміністраціями) зокрема в таких сферах співробітництва: 1) управління міграцією, включаючи нелегальну міграцію; 2) управління кордонами; 3) боротьба з організованою злочинністю і тероризмом; 4) боротьба з відмиванням грошей і фінансуванням тероризму; 5) запобігання і боротьба з порушеннями митного законодавства; 6) судове співробітництво в кримінальних справах (інформаційний обмін стосовно злочинів транскордонного характеру). Крім того, для реалізації завдань, визначених у Плані дій 2007 р., у тому числі з наближення національного законодавства до європейських і міжнародних стандартів у сферах свободи, безпеки і юстиції, передбачається надання експертної і технічної підтримки та фінансової допомоги Україні з боку ЄС (Частина V «Імплементація» Плану дій 2007 р.) [11, с. 541].

Важливим аспектом, що сприяє здійсненню секторальної гармонізації у сфе-

рах свободи, безпеки і юстиції є співробітництво національних органів (правоохоронних, прикордонних, митних, служб розвідки та безпеки) з інститутами й установами ЄС та / або зі спеціалізованими органами провідних міжнародних організацій (ООН, Ради Європи, ОБСЄ тощо) та дотримання рекомендацій цих інститутів і органів.

Разом з тим слід урахувати, що План дій 2007 р. є політико-правовим документом програмного характеру, через що положення, що містяться у ньому, не наділені обов'язковою юридичною силою, а спонукають Україну переважно до добровільного здійснення гармонізаційних заходів у визначених галузях і сферах співробітництва. Однак практика свідчить, що зазначені положення все ж таки можуть мати певні юридичні наслідки.

Так, на розвиток співробітництва між Україною та ЄС у сферах, що охоплюються напрямом «свобода, безпека і юстиція», 18 червня 2007 р. були підписані Угоди про спрощення оформлення віз та про реадмісію осіб (обидва договори набрали чинності 1 січня 2008 р.). Ще одним ключовим елементом імплементації положень Плану дій 2007 р. є підписання 4 грудня 2009 р. Угоди між Україною та Європейським поліцейським офісом про стратегічне співробітництво (набрала чинності 16 листопада 2010 р.) [11, с. 300, 310, 393].

Варто зауважити, що на сьогодні майже завершені переговори між нашою державою і ЄС щодо укладання нової посиленої базової угоди, яка замінить УПС – Угоди про асоціацію. З метою підготовки до укладання та сприяння імплементації майбутньої Угоди про асоціацію між Україною і ЄС 16 червня 2009 р. Радою з питань співробітництва було схвалено Порядок денний асоціації Україна – ЄС (набрав чин-

ності 23 листопада 2009 р.). Розділ 3 Частини III Порядку денного асоціації безпосередньо присвячений співробітництву нашої держави і ЄС з питань юстиції, свободи і безпеки. У ньому зокрема підтверджується і розвивається коло пріоритетів, на яких має зосереджуватися таке співробітництво: захист персональних даних, управління міграцією, візовий діалог, управління кордонами, судове співробітництво тощо.

Як випливає з положень Порядку денного асоціації, окремим аспектом співробітництва України і ЄС у рамках напряму «свобода, безпека і юстиція» є питання візової політики, зокрема лібералізації візового режиму для громадян нашої держави, які здійснюють короткострокові поїздки до 3 місяців на територію шенгенського простору (наша держава ввела безвізовий режим для громадян ЄС ще у 2005 р.). Підписання та набрання чинності Угодою про спрощення оформлення віз стало першим кроком на шляху до реалізації цієї довгострокової перспективи. Офіційно безвізовий діалог між Україною та ЄС розпочався 29 жовтня 2008 р.

Для правового регулювання співробітництва з питань візової політики 22 листопада 2010 р. за підсумками саміту Україна – ЄС у Брюсселі було схвалено План дій щодо лібералізації візового режиму для короткострокових поїздок громадян України до ЄС [7]. Документ визначає правові та технічні умови, які повинна виконати Україна для забезпечення прогресу в запровадженні безвізового режиму поїздок її громадян до ЄС. У Розділі 1 Плану дій 2010 р. установлюється, що лібералізація візового режиму залежить від: 1) суттєвого покращення рівня безпеки документів, уключаючи біометрику; 2) зміцнення потенціалу в сфері управління кордонами та міграцією, полі-

тики притулку; 3) реформ і співробітництва у сфері громадського порядку та безпеки; 4) вирішення питань у сфері зовнішніх відносин (у тому числі щодо дотримання прав людини), пов'язаних з рухом осіб. Ці реформи та вдосконалення мають на меті сприяти досягненню високого рівня відповідності національного законодавства і правозастосовчої практики європейським та міжнародним стандартам (п. 1. 2. Плану дій 2010 р.)^{*}. Наведене положення ще раз підтверджує, що ЄС пов'язує швидкість руху до скасування візового режиму для України з досягнутим прогресом у здійсненні секторальної гармонізації національного законодавства з європейськими та міжнародно-правовими стандартами.

При цьому План дій 2010 р. не тільки акцентує на необхідності проведення певних гармонізаційних заходів, а й пропонує методологію здійснення секторальної гармонізації, що полягає у визначенні двох рівнів критеріїв, які має виконати Україна: попередні критерії (схвалення відповідного законодавства і планування необхідних заходів) та наступні критерії (ефективна імплементація і стійке виконання планованих заходів).

На підставі визначеної методології у Розділі 2 розкривається зміст конкретних складових Плану дій 2010 р.:

^{*} Загальні критерії скасування віз для в'їзду на територію ЄС громадян третіх країн на строк, що не перевищує 90 днів, визначаються Регламентом Ради ЄС від 21 грудня 2001 р. № 539 / 2001 «Про встановлення переліку третіх країн, громадяни яких підлягають обов'язку мати візу для перетину зовнішніх кордонів держав-членів, і переліку країн, громадяни яких звільняються від цієї вимоги». До таких критеріїв належать: політика країни у сфері боротьби з нелегальною міграцією; політика країни у сфері публічного порядку та безпеки; загальний стан зовнішніх відносин ЄС із цією країною; наслідки запровадження безвізового режиму для регіональної політики ЄС та для принципу взаємності.

По-перше, досягнення належного рівня безпеки документів шляхом поступової видачі біометричних закордонних паспортів, які відповідають стандартам ІКАО, та вилучення паспортів, які їм не відповідають, а також співробітництво з ЄС з питань безпеки документів.

По-друге, забезпечення належного рівня управління кордонами, управління міграцією та надання притулку шляхом розробки і прийняття відповідних програм й законодавства, що відповідають європейським та міжнародно-правовим стандартам, та їх ефективна імплементація; удосконалення міжвідомчого співробітництва (уключаючи обмін інформацією) як між правоохоронними органами України, так і національними органами з відповідними європейськими та міжнародними інстанціями (наприклад, з ФРОНТЕКС).

По-третє, формування законодавчої бази щодо боротьби з організованою злочинністю і тероризмом, протидії торгівлі людьми, боротьби з корупцією та нелегальним обігом наркотиків, захисту персональних даних та ефективна імплементація відповідного законодавства, а також подальший розвиток судового і правоохоронного співробітництва та інформаційного обміну між компетентними органами України та міжнародними органами у зазначених сферах.

По-четверте, у сфері зовнішніх зносин схвалення або перегляд законодавчих засад щодо свободи пересування в межах України, умов та процедур видачі ідентифікаційних документів, гарантування прав громадян (уключаючи права меншин) з метою наближення зазначених положень до європейських та міжнародних стандартів та їх ефективна імплементація.

Реалізація Плану дій 2010 р. підлягатиме систематичному моніторингу обо-

ма Сторонами. Передбачено, що після досягнення всіх критеріїв Європейська комісія, беручи до уваги загальний стан відносин між ЄС та Україною, внесе пропозицію Європейському парламенту та Раді ЄС скасувати вимогу мати візу для короткострокових поїздок громадян України на територію ЄС.

Таким чином, План дій 2010 р. містить чітку програму, що визначає конкретні поетапні кроки, у тому числі щодо гармонізації національного галузевого законодавства з правом ЄС. Виконання цих вимог є необхідною передумовою запровадження безвізового режиму між Україною та ЄС. Водночас вбачається, що рівень відповідності галузевого законодавства України європейським та міжнародно-правовим стандартам у сферах юстиції, свободи і безпеки, який вимагає ЄС, є навіть вищим за той, що існує в деяких державах – членах цього міждержавного об'єднання.

Аналіз змісту положень Плану дій 2010 р. свідчить про те, що зовнішня складова механізму секторальної гармонізації законодавства України з правом ЄС у сфері візової політики, по суті, конкретизує основні матеріальні та процесуальні способи секторальної гармонізації, що використовуються в Плані дій 2007 р. стосовно всього напряму «свободи, безпеки і юстиції». Зокрема основним матеріальним способом секторальної гармонізації у сфері візової політики є включення до тексту Плану дій 2010 р. положень щодо необхідності досягнення відповідності національного законодавства і правозастосовчої практики праву ЄС, а також підписання, ратифікація та ефективна імплементація міжнародно-правових документів, які містять відповідні стандарти (наприклад, Конвенцій ООН та Ради Європи у вищезазначених сферах). Процесуальні способи гармонізації законо-

давства у сфері візової політики передбачають переважно інформаційний обмін та технічну, у тому числі експертну, допомогу.

Внутрішніми способами секторальної гармонізації законодавства України з правом ЄС у сферах, що охоплюються напрямом «свобода, безпека і юстиція», є: по-перше, розробка національних стратегій, програм та планів дій (у сферах управління кордонами, боротьби з корупцією, управління міграцією, боротьби з відмиванням грошей, протидії торгівлі людьми, боротьби з наркотиками тощо); по-друге, схвалення у цих сферах національного законодавства, що відповідатиме а) стандартам ЄС, б) іншим європейським стандартам та в) міжнародно-правовим стандартам, а також приведення у відповідність з ними діючого законодавства України; по-третє, ефективна імплементація міжнародних документів, до яких приєдналася Україна, та відповідного національного законодавства, зокрема запровадження положень цих документів у правозастосовчу практику.

Слід зазначити, що з метою приведення національного законодавства і правозастосовчої практики у відповідність із положеннями документів, які забезпечують співробітництво України і ЄС у сферах свободи, безпеки і юстиції, наша держава ратифікувала чи приєдналася до таких міжнародних конвенцій: Конвенції про статус біженців 1951 р.; Протоколу про статус біженців 1967 р.; Міжнародної конвенції про ліквідацію всіх форм расової дискримінації 1966 р.; Протоколу проти незаконного ввезення мігрантів суходелом, морем та повітрям, який доповнює Конвенцію ООН проти організованої злочинності 2004 р.; Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. та протоколів до неї; Єв-

ропейської конвенції про правовий статус трудящих-мігрантів 1977 р. тощо.

У свою чергу, необхідно підписати і ратифікувати: Міжнародну конвенцію про захист прав трудящих-мігрантів і членів їх сімей 1990 р.; Європейську угоду про скасування віз для біженців 1959 р.; Протокол до Європейської конвенції про консульські функції щодо захисту біженців 1967 р.; Європейську угоду про передачу відповідальності за біженців 1980 р. тощо.

Крім того, для створення належної законодавчої бази у сферах міграції, притулку, візової політики Україною прийнято низку внутрішніх нормативно-правових актів. Зокрема Закон України «Про імміграцію» від 7 червня 2001 р. визначає умови і порядок імміграції в Україну іноземців та осіб без громадянства [1]. На виконання статті 5 Закону України «Про імміграцію» прийнято Постанову Кабінету міністрів України «Про затвердження Порядку формування квоти імміграції, Порядку провадження за заявами про надання дозволу на імміграцію і поданнями про його скасування та виконання прийнятого рішення, Порядку видачі й оформлення посвідки на постійне проживання» від 26 грудня 2002 р. (в редакції від 7 липня 2010 р.) [8].

21 червня 2001 р. було прийнято нову редакцію Закону України «Про біженців», який визначає правовий статус біженця в нашій державі, а також порядок надання, втрати та позбавлення статусу біженця, встановлює державні гарантії захисту біженців [2]. Порівняно з Конвенцією ООН про статус біженців, а також відповідним законодавством ЄС (Директива Ради ЄС 2004/83 закріплює за біженцями режим найбільшого сприяння, за винятком таких сфер, як освіта, стажування, соціальні переваги та охорона здоров'я,

на які поширюється національний режим) Закон України «Про біженців» навіть розширює деякі права біженців, наприклад, на працю, на підприємницьку діяльність, закріплюючи національний режим. Водночас на відміну від положень зазначеної Конвенції Закон України «Про біженців» передбачає позбавлення статусу біженця без судової процедури – в адміністративному порядку, а процедура надання статусу біженця є занадто бюрократичною. Крім того, суттєвим недоліком Закону України «Про біженців» є гарантування ним тільки статусу Конвенції ООН про статус біженців, а отже, відсутність положень про допоміжний, гуманітарний та тимчасовий захист. З метою модернізації законодавства у сфері надання притулку, створення в Україні інституту допоміжного та тимчасового захисту відповідно до міжнародних і європейських стандартів нині триває розробка проекту Закону України «Про біженців та осіб, які заслуговують допоміжного та тимчасового захисту в Україні» [4].

Правовий статус іноземців та апатридів визначено Законом України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 22 вересня 2011 р. [3]. На відміну від попередньої редакції, у якій чітко не виокремлювалася така категорія осіб, як шукачі притулку, даний Закон визначає, що іноземці й особи без громадянства, яких визнано біженцями або яким надано притулок в Україні, вважаються такими, що проживають на території України на законних підставах (ст. 4). Це положення поширюється також на іноземців і апатридів, яких визнано особами, що потребують додаткового захисту або яким надано тимчасовий захист в Україні.

22 квітня 2011 року Указом Президента України було затверджено «Національний план з виконання Плану

дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України», у якому передбачено низку заходів за всім спектром завдань, визначених у Плані дій 2010 р., зокрема щодо безпеки документів, міграції та реадмісії, громадського порядку і безпеки; зовнішніх відносин та забезпечення прав і свобод мігрантів. У цьому акті, викладеному у формі таблиці, установлюються мета кожного конкретного заходу, строк виконання та органи, відповідальні за його виконання. Крім того, 7 лютого 2011 р. Постановою Кабінету Міністрів України було затверджене «Положення про Координаційний центр з виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України», у якому визначається склад відповідного Центру, його основні завдання, повноваження, процедура формування, порядок роботи і прийняття рішень тощо.

Підсумовуючи, можна зробити певні висновки. Механізм секторальної гармонізації законодавства України з правом ЄС у сферах свободи, безпеки і юстиції включає сукупність способів, за допомогою яких здійснюється процес зближення, узгодження, приведення у відповідність національного законодавства до правових стандартів, які визнаються і діють у рамках ЄС. Залежно від рівня походження можна виділити зовнішні та внутрішні способи гармонізації. До зовнішніх належать способи, які використовує ЄС для перенесення власного *acquis communautaire* у правову систему України (й інших третіх країн). Основними зовнішніми способами гармонізації є матеріальні та процесуальні. Матеріальними способами гармонізації законодавства України з правом ЄС є включення до тексту спільних документів між Україною і ЄС відповідних положень щодо необхіднос-

ті зближення національного законодавства з правовими стандартами, які визнаються і діють у ЄС, а також вимог щодо приєднання України до міжнародних документів, які закріплюють міжнародно-правові стандарти в галузях свободи, безпеки і юстиції. До процесуальних способів гармонізації належать: інформаційний обмін з метою сприяння у зближенні і розробці національного законодавства відповідно до стандартів ЄС та технічна і фінансова підтримка процесу гармонізації в Україні з боку ЄС. Важливим аспектом секторальної гармонізації є співробітництво національних органів (правоохоронних, прикордонних, митних, служб розвідки та безпеки) з інститутами й установами ЄС та/або зі спеціалізованими органами провідних міжнародних організацій (ООН, Ради Європи, ОБСЄ тощо) та виконання рекомендацій цих інститутів і органів.

Внутрішні способи гармонізації – це способи, за допомогою яких Україна здійснює наближення та приведення у відповідність національного галузевого законодавства до правових стандартів цього міждержавного об'єднання. Внутрішніми способами секторальної гармонізації законодавства України з правом ЄС у сферах свободи, безпеки і юстиції є: по-перше, прийняття нашою державою внутрішніх законодавчих і підзаконних нормативно-правових актів, спрямованих на забезпечення процесу гармонізації вітчизняного галузевого законодавства зі стандартами ЄС, європейськими стандартами та міжнародно-правовими стандартами; по-друге, ефективна імплементація міжнародних документів, до яких приєдналася Україна, та відповідного національного законодавства, зокрема за провадження положень цих документів у правозастосовчу практику.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про імміграцію» від 7 червня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 41. – Ст. 197.
2. Закон України «Про біженців» від 21 червня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 47. – Ст. 250.
3. Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 22 вересня 2011 р. // Офіційний вісник України. – 2011. – № 83. – Ст. 3014.
4. Макаруха З. М. Правове регулювання актуальних проблем співробітництва України та ЄС у сфері свободи, безпеки та юстиції // Право України. – 2010. – № 6. – С. 135 – 141; Макаруха З. М. Забезпечення Україною належної законодавчої бази у сферах міграції та притулку відповідно до стандартів ЄС // Держава і право: збірник наук. праць. Юридичні і політичні науки. – К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2010. – Вип. 49. – С. 539 – 545.
5. Національний план з виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України, затверджений Указом Президента України від 22 квітня 2011 р. // Офіційний вісник України. – 2011. – № 32. – Ст. 1342.
6. Петров Р. А. Транспозиция «acquis» Европейского Союза в правовые системы третьих стран: Монография. – К.: Истина, 2011. – 384 с.
7. План дій щодо лібералізації візового режиму для короткострокових поїздок громадян України до ЄС від 22 листопада 2010 р. // [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://novisa.org.ua>
8. Постанова Кабінету міністрів України «Про затвердження Порядку формування квоти імміграції, Порядку провадження за заявами про надання дозволу на імміграцію і поданнями про його скасування та виконання прийнятого рішення, Порядку видачі й оформлення посвідки на постійне проживання» від 26 грудня 2002 р. // Офіційний вісник України. – 2002. – № 52. – Ст. 2400.
9. Положення про Координаційний центр з виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України 7 лютого 2011 р. // Офіційний вісник України. – 2011. – № 32. – Ст. 1342.
10. Стрельцова О. В. Механізм гармонізації законодавства України з правом ЄС у світлі Угоди про асоціацію // Механізми гармонізації законодавства України з європейським та міжнародним правом: Наукова доповідь / Відп. ред. Ю. С. Шешученко. – К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2011. – 109 с.
11. Україна – Європейський Союз: зібрання міжнародних договорів та інших документів (1991-2009) / За заг. ред. С. О. Камишева. – К.: Юстиніан, 2010. – 608 с.
12. Official Journal of the European Union [English edition]. – 2003. – С 77/1.